

6. Nadat MUSAPH terecht gewezen heeft op het gevaar van een moraliserende houding bij artsen, wijst hij op een andere gevaarlijke moraliserende stemming die ontstaan is. Pedofilie zou gepresenteerd worden als een volkomen onschuldige, moreel hoogstaande vorm van daadwerkelijke seksuele voorlichting van het kind door de volwassene, die daarin zijn bevrediging vindt. Terecht bekritiseert MUSAPH hier de idee dat alle pedofielen hoogstaande pedagogen zijn, of kinderbeprijders, zoals ze zich soms aan ons voordoen, en dat het een groot gemis zou zijn wanneer je als kind geen pedofiele relatie hebt gehad. Maar als MUSAPH denkt hiermee het standpunt samen te vatten van de mensen die de pedofilie als mogelijke contactvorm verdedigen dan slaat hij de plank flink mis en dat weet hij zelf eigenlijk ook wel. Hij suggereert hier tevens, dat kinderen in pedoseksuele contacten geen seksuele bevrediging (kunnen) vinden, en dat deze contacten voor hen alleen een voorlichtende functie hebben. Hij komt hier weer met de mythe van het a-seksuele kind voor de dag. Een mythe die door het werk van Kinsey e.a. en Ford en Beach inmiddels toch als weerlegd mag worden beschouwd. MUSAPH gaat in zijn les nergens op de kinderlijke seksualiteit in, terwijl dit toch een van de centrale aspecten is wanneer over de (on)mogelijkheid van pedofilie wordt gediscussieerd.

7. Wanneer MUSAPH eerst de schadelijkheid van pedofiele contacten laat zien en dan aan het eind van zijn betoog zegt dat de pedofiel net als ieder mens het recht op een eigen gevoelsleven heeft, mits hij zichzelf en zijn partner (het kind?) geen schade berokkent, verzuimt hij om aan te geven welke alternatieven pedofielen dan hebben bij het vormgeven van hun gevoelsleven. Ik kan dat moeilijk anders zien dan een klap in het gezicht van pedofielen.

8. Als laatste punt een paar voorbeelden van onbeargumenteerd, bevooroordeeld woordgebruik. MUSAPH gebruikt het denigerende „neigingen”, een begrip dat we bij homoseksuelen niet langer gebruiken. Hij spreekt over een pedofiel contact als een „traumatische gebeurtenis”. Deze termen kunnen alleen hard gemaakt worden op grond van psychiatrische casuïstiek, terwijl MUSAPH zelf de beperktheid daarvan aangeeft wanneer hij zegt dat een heleboel pedofiele contacten niet aan het licht komen. Daaronder zouden wel eens die contacten kunnen voorkomen die niet problematisch van aard zijn en tot bevrediging van zowel de oudere als de jongere partner plaatsvinden. En tot slot de termen „slachtoffer” en „dader”. Juridisch gezien is het terecht wanneer deze termen gehanteerd worden. Wanneer deze termen echter ook door sociale wetenschappers gebruikt worden, geven ze daarmee blijk van hun morele vooringenomenheid. Medici en andere hulpverleners dienen in het bijzonder op te passen voor dergelijk stigmatiserend woordgebruik.

MUSAPH wijst er terecht op dat de seksuele moraal aan veranderingen onderhevig is en dat bij de beoordeling van het verschijnsel pedofilie het van belang is om na te gaan in welk cultuurpatroon het voorkomt. Hij laat de mogelijkheid open dat men in een volgens decennium anders over pedofilie zal denken. Iets dergelijks zei de psychiater Maas 10 jaar geleden in een KRO-Brandpunt-programma voor de televisie: „Ik ben er van overtuigd dat in 1980 pedofilie door de meerderheid van ons anders bekeken zal worden. Hierbij zou ik een parallel willen trekken met het acceptatieproces bij de homofilie zoals dit zich in de jaren 50 voltrok” (MICHON en KILIAN 1971). Zo snel is het allemaal natuurlijk niet gegaan. Maar als we MUSAPH zouden moeten geloven is er sinds Maas zijn uitspraak deed helemaal niets veranderd. Gelukkig is dat niet het geval. Zeer markant komt de verandering tot uitdrukking in de gedaanteverwisseling die

de PSVG-folder over pedofilie heeft ondergaan (DE GROOT 1979). Er zijn verschillende voorbeelden te noemen. Het is betreurenswaardig dat MUSAPH geen enkele aandacht besteedt aan deze ontwikkelingen. Medici die tot een genuanceerder standpunt bereid zijn biedt hij hierdoor geen enkel houvast.

Ik hoop dat de redactie het niet bij deze klinische les van MUSAPH laat en ik zou dan ook een dringend beroep op haar willen doen dit onderwerp opnieuw en op een minder eenzijdige manier te belichten.

Literatuur: BRONGERSMA, E. (1975) *Intermediair* 11, Nr. 18, 20 en 21. – GROOT, D. DE (1979) *Pedofilie*. PSVG, Den Haag. – KWAST, S. VAN DER (1975) *Ned. T. Criminologie* 17, 98. – MUSAPH, H. (1980) *Ned. T. Geneesk.* 124, 2161. – SANDFORT, T. (1979) *Pedoseksuele kontakten en pedofiele relaties*. NISSO, Zeist; (1980a) In: J. FRENKEN, *Seksuologie, een interdisciplinaire benadering*. Van Loghum Slaterus, Deventer; (1980b) *Homologie* 4, 3.

Nijmegen, januari 1981

TH. SANDFORT, psycholoog

Met veel van wat MUSAPH (1980) schrijft in zijn klinische les over pedofilie ben ik het oneens. Dat hoeft geen reden te zijn voor een ingezonden reactie. Wel mijn overtuiging dat zijn les kwetsend is voor velen die zich sterk tot kinderen aangetrokken voelen. Daarom in beknopte vorm mijn bezwaren.

1. Onduidelijk is gebleven welke definitie MUSAPH hanteert. Wil hij uitgaan van wat volgens hem het spraakgebruik in Nederland is („een seksueel gedragspatroon dat gekenmerkt wordt door een dwangmatig verlangen naar seksueel verkeer met niet-geslachtsrijpe kinderen”)? Hij moet dan wel een oud woordenboek geraadpleegd hebben! Of verstaat hij er onder „het bij ieder mens aanwezige verschijnsel van liefde voor het kind, inclusief de erotische aantrekkingskracht die van elk kind naar de volwassene uitgaat”? Uit de rest van de les, waarin steeds wordt uitgegaan van plaatsgevonden seksueel contact, heb ik begrepen dat hij de eerstgenoemde omschrijving hanteert. Daar heb ik twee vragen over. Over dat dwangmatige: daar moet iets anders mee bedoeld zijn dan dat ook hetero- en homofilie omschreven kunnen worden als een dwangmatig verlangen naar seksueel verkeer. Wat is in dit geval het bijzondere? Mijn tweede vraag betreft de kenschetsing van de kinderen als niet-geslachtsrijp. Wil hij hiermee zeggen dat een verlangen naar seksueel verkeer met een kind dat geslachtsrijp is, niet tot pedofilie gerekend wordt? Is daarmee door MUSAPH een biologische leeftijdsgrens voorgesteld? Zo ja, wat is dan het verschil in beleving van eventuele seksuele contacten bij kinderen vóór en bij kinderen ná het geslachtsrijp worden? Wie weet daar iets van?

Is dit haarkloverij? Neen. Want over een zo moeilijk liggend onderwerp als pedofilie moet in ieder geval helderheid zijn over begripsomschrijvingen en probleemaanduidingen. Met de twee door MUSAPH gegeven omschrijvingen loopt men onmiddellijk vast. Maar nergens in deze les liet hij blijken op de hoogte te zijn van een andere omschrijving, namelijk het zich zodanig tot kinderen aangetrokken voelen – ook in seksuele zin – dat dit als erg belangrijk wordt ervaren (Nationaal Centrum voor Geestelijke Volksgezondheid 1976). Hij vermeldde ook niets over het wederkerig karakter van elke pedofiele relatie. Hij sprak helemaal niet over relaties tussen ouderen en jongeren, maar eigenlijk alleen over seksuele contacten tussen hen. Hij nam in zijn literaturopgave ook slechts twee bijdragen op,

en wel van buitenlandse auteurs. Waarom verwees hij niet naar recente studies in onze eigen taal? Wilde hij daar liever nog geen commentaar op geven? Het zou belangrijk zijn als hij die discussie aanging.

2. Mijn grootste bezwaar tegen de les is echter dat MUSAPH nergens man en paard noemt. Dat kwam bij mij over als het zich de vingers niet willen branden. Bij dit onderwerp gebeurt dit immers snel. Maar aldus blijft zijn les wetenschappelijk ondermaats. Ik vind dat om de volgende redenen:

De les bevat geen probleemstelling. MUSAPH geeft er aanzetten toe, in de casuïstiek liggen ze voor het oprapen, maar geen enkele wordt duidelijk onder woorden gebracht.

De les bevat veel generalisaties. Een ernstig voorbeeld daarvan vind ik MUSAPH's mening dat in alle gevallen waar medische hulp gezocht wordt, het kind de voorrang moet hebben. Ik vind zo'n aanbeveling overdreven en ze zou wel eens meer kwaad dan goed kunnen doen. Alsof al vaststaat dat het kind in kwestie schade heeft geleden!

MUSAPH moraliseert. Hij heeft al uitgemaakt wat hier goed en kwaad is, wat schade en wat niet. Niet één keer gaf hij aan op grond waarvan hij iets meent.

Er staan in deze les veel beweringen. Een aantal ervan is zelfs insinuerend. Voorbeelden. Pedofilie komt veel meer voor bij mannen dan bij vrouwen. Waaruit is dit gebleken als er geen getallen over bekend zijn? Een ander voorbeeld. Dat een verhoor van het kind schadelijker kan zijn dan het pedofiele contact zelf, wordt door „de pedofielen” naar voren gebracht. En direct daarop aansluitend (bl. 2164, rechter kolom) de waarschuwing dat dit geen vrijbrief mag vormen voor pedofiel gedrag. Op bl. 2164, linker kolom, laatste alinea staat dat er de laatste tijd een andere, even gevaarlijke moraliserende stemming is ontstaan, namelijk het propageren van pedofilie als een vorm van seksuele voorlichting van het kind. Zo'n opmerking vind ik een gemene bewering als er niet bij gezegd wordt hoe men daaraan gekomen is.

MUSAPH is inconsequent. In deze les beschrijft hij dat de pedofiel gevangenisstraf bespaard moet blijven. Maar in het eindrapport van de Adviescommissie Zedelijkheids-wetgeving (1980), waarvan hij lid was, komt die visie nergens tot uiting. Op bl. 2162, eerste kolom, wordt gesproken over „slachtoffers van pedofiele contacten”, maar weer op een andere plaats over psychische schade die nihil kan zijn. Dat klopt niet met elkaar.

Belangrijke passages munten uit door vaagheden. Ik noem die welke gaan over de emotionele verwerkingsmogelijkheden van kinderen, over situaties die tot schade leiden en over seksuele gevoelens van kinderen.

Het zal me benieuwen of deze les ook maar één alinea bevat waarmee een medicus die van pedofilie weinig weet, beter kan begrijpen wat er aan de hand is als hij of zij voor een probleem op dit gebied geconsulteerd wordt.

Literatuur: Adviescommissie Zedelijkheidswetgeving (1980) *Eindrapport*. Staatsuitgeverij, Den Haag. — BRONGERSMA, E. (1975) *Intermediair* 11, nr. 18, 20 en 21. — MUSAPH, H. (1980) *Ned. T. Geneesk.* 124, 2161. — Nationaal Centrum voor Geestelijke Volksgezondheid (1976) *Pedofilie en samenleving*. — ROUWELER-WUTS, L. (1976) *Pedofielen in contact of conflict met samenleving*. Van Loghum Slaterus, Deventer. — SANDFORT, T. (1979) *Pedoseksuele kontakten en pedofiele relaties*; (1979) *De ervaringswereld van kinderen in pedofiele relaties*. — *Sex met kinderen* (1972) NVSH.

Graag wil ik een paar kanttekeningen plaatsen bij de klinische les van prof. MUSAPH (1980).

1. Definitie en criteria. Sprekend over pedofilie als „het seksuele gedragspatroon dat gekenmerkt wordt door een dwangmatig verlangen naar seksueel verkeer met niet-geslachtsrijpe kinderen” gebruikt de schrijver een belastende term als „dwangmatig verlangen”. Ik heb noch bij heterofilie of homofilie noch bij pedofilie behoefte om te spreken van dwangmatig verlangen. De belevingswereld van hetero-, homo- en pedofielen is op vergelijkbare wijze doortrokken van de seksuele preferentie. In alle drie de voorkeuren, die alleen kunstmatig van elkaar gescheiden kunnen worden, komen mensen voor met een groot en zeer dwingend verlangen en mensen met een veel matiger behoeftenpatroon. Ik moge wijzen op de definitie die BRONGERSMA gegeven heeft in zijn informatieve *Intermediair*-artikelen (1975): „Onder pedofilie (paidos = van het kind; philein = liefhebben) verstaan we het verschijnsel dat sommige volwassen mensen zich uitsluitend of bij voorkeur erotisch aangetrokken voelen tot kinderen.”

Niet zomin als de mensheid in twee groepen te verdelen is, hetero- en homoseksuelen, net zomin is een verdeling in niet- en wel-pedofielen mogelijk. Er is een continuum, een „sliding scale”, met als uiterste polen mensen die uitsluitend op volwassenen „vallen” en mensen die uitsluitend door kinderen erotisch worden geprikkeld.

2. Recente Nederlandse rapporten en publikaties. Er is kort geleden een nogal controversieel eindrapport van de adviescommissie zedelijkheidswetgeving gepubliceerd (1980), waaraan als bijlage is toegevoegd een petitie inzake leeftijds grenzen van Coornhertliga, Humanistisch Verbond, NVSH en ds. Klamer, en een brief van de sectie Kinder- en Jeugdpsychiatrie van de Ned. Ver. voor Psychiatrie. In dat eindrapport wordt geheel genegeerd dat er in 1976 een uitstekend rapport verschenen is van het Nationaal Centrum Geestelijke Volksgezondheid.

Eveneens recent is de publikatie van de psycholoog SANDFORT (1980) over een serie vraaggesprekken met jeugdigen die contacten hadden met pedofielen. Hij meent dat door de heersende seksuele moraal en de huidige zedelijkheidswetgeving kinderen en volwassenen onnodig in de problemen komen.

Gegéven deze publikaties kan het alleen maar verbazing wekken dat nu toch weer het vraagstuk van de pedofilie vernauwd wordt tot onderwerp van een klinische les. Er is aanmerkelijk meer aan de hand, pedagogisch, cultureel en maatschappelijk. MUSAPH duidt dat slechts zijdelings aan als hij over Jan en Ahmed spreekt die een verschillende beleving hebben bij een zelfde genitaal contact. We weten niet hoe we in een volgend decennium over pedofilie zullen denken, aldus de schrijver. Maar dat is geen vrijbrief om recente informatie zo gefilterd op te nemen in een geneeskundig blad.

3. Begeleiding van de erbij betrokken kinderen. Uit de beladen woordkeus „slachtoffers van pedofiel contact” en „actuele en late psychische schade” blijkt nog eens dat MUSAPH het begrip pedofilie sterk bevooroordeeld tegemoet treedt. Waarom niet gewoon de vraag stellen naar de invloed op het kind en naar de mogelijke voor- en nadelen van het contact voor het kind? Seksuele gevoelens uit een vroege periode van de gevoelsontwikkeling worden bijna steeds ervaren als agressief, angstaanjagend, schuldgevoelens opwekkend, zegt de schrijver, maar hij vraagt zich niet af wie er schuld draagt aan deze vreemde toestand.

Het lijkt uiterst waarschijnlijk dat ons opvoedingssysteem, waarbij aan het kind het hebben van seksuele gevoelens wordt ontzegd, oorzaak is voor het beladen van